

повідомляти фактичну інформацію, описувати події, що відбулися, характеризувати та ін. Продуктивні уміння письма не є другорядними до умінь говоріння. З одного боку, вони безперечно є залежними від рівня володіння говорінням, оскільки письмова мовленнєва діяльність базується на внутрішньому проговорюванні та фіксації підготовленого матеріалу на папері. З іншого боку, уміння писемного висловлювання своїх та чужих думок важливо не тільки саме по собі, але і як засіб підвищення володіння усним мовленням, крім удосконалення усного мовлення, письмо сприяє також формуванню навичок самоконтролю над власними помилками і неточностями [1, с. 209].

Рефлексивний етап створення освітнього середовища, яке стимулює розвиток пізнавальних інтересів студентів, передбачає якнайширше використання інтерактивних методів і прийомів навчання англійського писемного мовлення, що максимально наближає його до природовідповідної моделі засвоєння рідного писемного мовлення.

Систематизація форм і методів інтерактивного навчання писемного мовлення англійською виявила доцільність впровадження двоетапного навчання (на рівнях слова і речення) з використанням різного набору методів. Перший (контрольований) етап інтерактивного навчання передбачає використання методів: *punctuation work, spelling automation, handwriting drilling, characterizing of spoken and written English, matching/ substituting phrases, multilechoise of proper word, completing of sentences, simplifying of long sentences*; на другому (напівконтрольованому) етапі набувають актуальності такі методи: *good writers, students diaries, analyzing lay out, jigsaw dictation, planning content, organizing ideas for writing, drafting, editing others work, dictogloss, from diagrams to text, incident/accident reports, from research to writing*.

Висновки. Отже, інтерактивна організація процесу навчання англійського писемного мовлення в парах та групах значно підвищує індивідуальну й колективну зацікавленість студентів у спонтанному мовленні, розвиває як навички міжособистісного спілкування, так і колективної взаємодії, стимулює прагнення до емоційно позитивного спілкування і писемного мовлення англійською.

Перспективами подальших досліджень інтерактивної організації процесу навчання англійського писемного мовлення вважаємо створення системи моніторингу, яка дозволила б відстежити в динаміці становлення й розвиток цього психологічного утворення у студентів різних курсів залежно від організаційно-педагогічних умов навчання, змісту навчальних дисциплін і виробничих практик.

Список використаних джерел:

1. Лурия А.Р. Язык и сознание. / А. Р. Лурия – М.: Изд-во МГУ, 1979. – 319 с., 209
2. Пометун О.І. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти / О. І.Пометун // Рідна школа. – 2005. – №1. – С.65-69, с. 65
3. Програма з англійської мови для професійного спілкування / Кол. авт.: Г.Є. Бакаєва, О.А. Борисенко, І.І. Зуєнок та ін. – К.: Ленвіт, 2005 – 119 с., с. 3
4. Сиротюк А. Л. Нейропсихологическое и психофизиологическое сопровождение обучения / А. Л. Сиротюк. –М., 2003. – 288 с. – Библиогр.: С. 282 – 283., с. 283

УДК 37.014.6:005.6

Н.О. Комісаренко, м. Умань, Україна
komisarenko.no@gmail.com

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НАВЧАННЯ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Анотація. В статті розглядаються шляхи удосконалення управління якістю навчання в загальноосвітніх навчальних закладах. Організаційно-педагогічні умови як шляхи удосконалення управління якістю навчання виокремлені. Описані етапи застосування технології управління якістю навчання у загальноосвітніх навчальних закладах. Сутність сукупних понять у контексті моніторингу якості навчання у загальноосвітніх навчальних закладах таких як «оцінювання» та «шкала оцінювання» уточнено. Основні види моніторингу якості навчання у загальноосвітніх навчальних закладах як складника управління зазначеним процесом представлені. Зроблено висновок, що для ефективності управління якістю навчання у загальноосвітніх навчальних закладах необхідний докладний моніторинг цього процесу, що реалізується взаємозалежними зворотними етапами: моніторинг якості → внутрішня агенція якості → застосування технології управління якістю.

Ключові слова: управління якістю навчання; загальноосвітні навчальні заклади, шляхи

удосконалення, організаційно-педагогічні умови, оцінка та аналіз результатів, моніторинг якості навчання, види моніторингу.

Summary. *The ways of improvement of management of quality of studies at general educational institutions are studied in the article. Organizational and pedagogical terms as the ways of improvement of management of quality of studies are emphasized. The stages of appliance of technologies of management of quality of studies at general educational institutions are described. The essence of cumulative concept in a context of monitoring of quality of studies at general educational institutions such as «appraisement» and «grading scale» is clarified. The main forms of monitoring of quality of studies at general educational institutions as a component of management of an indicated process are represented. The conclusion is that for the effectiveness of management of quality of studies at general educational institutions the detailed monitoring of this process is essential. It is realized due to the interdependent backward stages: monitoring of quality → internal agency of quality → application of technology of management of quality.*

Key words: *management of quality of studies, general educational institutions, organizational and pedagogical terms, appraisement and analysis of results, monitoring of quality of studies, forms of monitoring.*

Стратегія розвитку сучасного українського суспільства потребує підвищення вимог до освітньої системи, впровадження нових підходів до навчання у загальноосвітніх навчальних закладах. Нині освіта повинна формувати у молоді уміння оперувати новими технологіями та знаннями, бути готовим змінюватися та пристосовуватися до нових потреб ринку праці, оперувати і управляти інформацією, активно діяти, швидко приймати рішення, навчатися упродовж життя.

Ефективність будь-якого освітнього процесу прямопропорційно залежить від чинників його реалізації - педагогічних умов.

На основі аналізу наукових джерел та емпіричного матеріалу [1; 2; 3; 4] нами виокремлено такі організаційно-педагогічні умови як шляхи удосконалення управління якістю навчання у загальноосвітніх навчальних закладах:

1. застосування технології управління якістю навчання у загальноосвітніх навчальних закладах;
2. організація діяльності внутрішньої агенції якості навчання у загальноосвітніх навчальних закладах;
3. організація моніторингу якості навчання у загальноосвітніх навчальних закладах.

Кожна з виокремлених організаційно-педагогічних умов - взаємодоповнювальні і конкретизуються поетапно одна в одній: застосування технології → організація діяльності внутрішньої агенції → організація моніторингу.

Першою умовою передбачена розробка та застосування технології управління якістю навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, в основу якої покладено класичний управлінський цикл, що складається з п'яти етапів. Розглянемо докладніше кожний з етапів застосування технології управління якістю навчання у загальноосвітніх навчальних закладах.

I етап. Аналіз стану управління якістю навчання у загальноосвітніх навчальних закладах:

- аналіз системи управління якістю навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, визначення сильних і слабких сторін навчального закладу, можливостей та прогалин;
- аналіз системи якості навчання у загальноосвітніх навчальних закладах.

II етап. Планування управління якістю навчання у загальноосвітніх навчальних закладах. Розробка річних заходів, що передбачають здійснення управлінської діяльності зазначеного контексту з урахуванням результативності здійсненого аналізу.

III етап. Мотивація управління якістю навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, що передбачає вмотивованість діяльності педколективу загальноосвітнього навчального закладу щодо питань якісної освіти учнів.

IV етап. Організація управління якістю навчання у загальноосвітніх навчальних закладах: передбачення та запровадження заходів щодо ефективності зазначеного процесу.

V етап. Контроль управління якістю навчання у загальноосвітніх навчальних закладах.

VI етап. Оцінка та аналіз результатів управління якістю навчання у загальноосвітніх навчальних закладах.

Основою цього етапу є:

- корекція в управлінні якістю навчання у загальноосвітніх навчальних закладах;
- планування заходів, спрямованих на вдосконалення системного та індивідуального підходу до управління якістю підготовки.

Таким чином, описана нами технологія управління якістю навчання у загальноосвітніх навчальних закладах має на меті підвищити рівень конкурентоспроможності загальноосвітнього навчального закладу на ринках освітніх послуг.

Процес управління якістю навчання у загальноосвітніх навчальних закладах є складною організаційно-методичною системою, ефективність функціонування якої залежить від впливу її структурних компонентів, а також

об'єктивних й суб'єктивних факторів, з яких складаються умови функціонування управлінської системи.

Друга організаційно-педагогічна умова, організація діяльності внутрішньої агенції якості навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, реалізується відповідно до ст. 16 Закону України «Про загальну середню освіту», де характеризується систему забезпечення якості загальної середньої освіти в Україні, що складається із системи:

- 1) забезпечення загальноосвітніми навчальними закладами якості освітньої діяльності та якості освіти (система внутрішнього забезпечення якості);
- 2) зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності загальноосвітніх навчальних закладах;
- 3) системи забезпечення якості діяльності Державної служби якості освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості загальної середньої освіти [5].

Отже, нині чинна в Україні система контролю у контексті управління якістю освіти має як зовнішню складову, так і внутрішню компоненту, яка створена в кожному навчальному закладі.

Класичними інструментами регулювання якості освітньої діяльності, що здатні забезпечити як внутрішню, так і зовнішню оцінку на національному та міжнародному рівнях, зберігаючи при цьому повагу до автономії загальноосвітнього навчального закладу та його академічних свобод, є механізми ліцензування та акредитації спеціальностей, програм, самого навчального закладу, а також механізми контролю за дотриманням ліцензійних умов надання освітніх послуг і правил провадження освітньої діяльності навчальним закладом у цілому та окремими його структурними підрозділами.

Відповідно до п. 15 ст. 1 Закону України «Про загальну середню освіту» ліцензування – це процедура визнання спроможності юридичної особи провадити освітню діяльність на певному рівні загальної середньої освіти відповідно до стандартів освітньої діяльності. При цьому, діяльність закладу освіти розпочинається за наявності ліцензії на здійснення діяльності, пов'язаної з наданням освітніх послуг на рівні загальної середньої освіти.

Державне управління передбачає анулювання ліцензії на провадження освітньої діяльності загальноосвітнього навчального закладу у разі невиконання або грубого порушення ним умов і правил ліцензійної діяльності, подання та розповсюдження недостовірної інформації щодо її здійснення [5].

Особлива роль державної акредитації полягає в тому, що вона має гарантувати відповідність якості та рівня навчання державним вимогам, і випускники навчальних закладів мають право на отримання документа про освіту державного зразка.

Але центральною ланкою у системі управління якістю освіти вважається загальноосвітній навчальний заклад, і в цьому питанні є досить багато проблем, які потребують негайного вирішення. На думку окремих фахівців [6], для забезпечення якості навчання на рівні загальноосвітнього навчального закладу необхідно:

- створити систему забезпечення якості навчального процесу, що передбачає формування навчальних планів та програм, зорієнтованих на впровадження дистанційної форми та інформаційних технологій;
- удосконалити систему оцінювання знань;
- організувати спеціальну службу моніторингу, а з часом – впровадити систему управління навчальним процесом на основі якості, наявності і ефективності роботи якої включити до критеріїв оцінки у процесі акредитації навчального закладу [7].

Реалізація основних засобів дотримання якості освіти у загальноосвітньому навчальному закладі дає можливість:

- оптимізувати планування;
- ефективніше перерозподіляти ресурси;
- концентрувати увагу органів державного управління на структурних підрозділах загальноосвітнього навчального закладу;
- визначати додаткові стратегічні цілі;
- систематично оцінювати результати діяльності кожного конкретного вчителя, загальноосвітнього навчального закладу у цілому.

Аналіз, пошуки відповідей на питання вдосконалення якості навчання у загальноосвітніх навчальних закладах знаходяться у двох взаємодіючих галузях знань: педагогіці та менеджменті освіти.

Управління якістю навчання у загальноосвітніх навчальних закладах є двоспрямованим процесом. З одного боку, воно забезпечує якість внутрішніх параметрів процесу, з іншого – спрямоване на поліпшення використання ресурсів у забезпеченні якості освіти [8].

Водночас необхідна чітка організація задоволення внутрішньої агенції якості. Щодо третьої організаційно-педагогічної умови – організації моніторингу якості навчання у загальноосвітніх навчальних закладах – нами проаналізовано раніше у дослідженні сутність понять «моніторинг», «моніторинг якості освіти». Отже, моніторинг якості підготовки – це інформаційно-управлінська система, яка постійно оновлюється і поповнюється на основі безперервного стеження за станом і динамікою розвитку основних складників якості навчання у загальноосвітніх навчальних закладах за сукупністю визначених критеріїв з метою вироблення управлінських рішень щодо коригування небажаних диспропорцій на основі аналізу зібраної інформації і прогнозування подальшого розвитку досліджуваних процесів.

Уточнимо сутність сукупних понять у контексті моніторингу якості навчання у загальноосвітніх навчальних закладах: «оцінювання» та «шкала оцінювання».

У своєму дослідженні будемо дотриматись судження, що оцінювання розглядається як процедура оцінювання, що є категорією, спрямованою на вимірювання величини набутих кількісних показників [6].

Так, І. Булах, під процедурою оцінювання розуміє конвертацію одержаних первинних результатів у відповідне число / оцінку за певною шкалою. Методика оцінювання полягає у визначенні алгоритму виконання зазначеної процедури. Процедура конвертації має назву «шкалювання».

Питання шкалювання є центральною теоретичною та методичною проблемою педагогічної діагностики, при вирішенні якої необхідно визначитися з вибором шкали, початку відліку, масштабу, інтервалу змін та норми [9]. І. Булах, виділяє чотири види шкали, які залежать від рівня вимірювання: номінальна, порядкова (рангова), шкала інтервалів і шкала відношень. У представлених шкалах перші дві є неметричними, а решта – метричними.

Особливого дослідження набула проблема раціоналізації пошуку педагогами шляхів забезпечення якості освіти, зосередженість уваги на потребах учнів, серед яких визначають:

- удосконалення нормативно-правової бази навчання у загальноосвітніх навчальних закладах;
- відповідна фахова підготовка педагогічних працівників у галузі загальної середньої освіти;
- відповідність навчального процесу сучасному змісту і формам діяльності вчителів у загальноосвітніх навчальних закладах;
- відповідність сучасним вимогам нормативно-правового та інструктивно-методичного забезпечення освітнього процесу у загальноосвітніх навчальних закладах;
- запровадження інноваційних технологій навчання;
- розвиток мотиваційного компоненту навчальної діяльності учнів.

Практична реалізація зазначених напрямів пов'язана із створенням стратегічних дій з урахуванням потреб кожного загальноосвітнього навчального закладу.

Підсумовуючи вищезазначене ми запропонували такі види моніторингу якості навчання у загальноосвітніх навчальних закладах як складника управління зазначеним процесом:

- внутрішній – моніторинг якості знань, умінь та навичок учнів, проведений у загальноосвітніх навчальних закладах на основі поточних, семестрових та річних навчальних результатів учнів (внутрішня агенція якості освіти);
- зовнішній державний – моніторинг якості знань, умінь та навичок учнів,
- здійснений Державною службою якості освіти.

Зауважимо, що Державна служба якості освіти передбачає оцінювання та забезпечення якості загальної середньої освіти на предмет її відповідності вимогам. Система зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності загальноосвітніх навчальних закладів та якості загальної середньої освіти передбачає здійснення таких процедур і заходів:

- 1) забезпечення ефективності процесів і процедур внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності загальноосвітніх навчальних закладів та якості загальної середньої освіти;
- 2) забезпечення наявності системи проведення процедур зовнішнього забезпечення якості;
- 3) забезпечення наявності оприлюднених критеріїв прийняття рішень відповідно до стандартів та рекомендацій забезпечення якості в просторі загальної середньої освіти України;
- 4) налагодження доступного і зрозумілого звітування;
- 5) проведення періодичних перевірок діяльності систем забезпечення якості та механізмів роботи з отриманими рекомендаціями;
- 6) інших процедур і заходів [10].

Тобто, Державна служба якості освіти передбачає впровадження ефективних процедур, спрямованих на забезпечення якості загальної середньої освіти, використання необхідних ресурсів для здійснення

прозорості процедури якості та незалежність діяльності установ оцінювання. Якісними показниками навчання у загальноосвітніх навчальних закладах виступає успішне проходження учнями ЗНО.

Моніторинг якості навчання у загальноосвітніх навчальних закладах має критеріальну спрямованість, ознаками якої виступають:

- результат у кількісному вимірі, який характеризує рівень навчальних досягнень;
- ефективність освітньо-виховного простору;
- сформованість загальної картини системи освіти;
- оптимальність показників;
- динамічність показників якості навчання у загальноосвітніх навчальних закладах;
- забезпечення педагогічними кадрами та технічним забезпеченням освітнього процесу;
- показники готовності до ЗНО [11].

Процес управління якістю навчання у загальноосвітніх навчальних закладах виступає інструментарієм, який здійснює позитивне позиціонування загальноосвітнього навчального закладу на ринку освіти.

Аналіз досліджень В. Лугового [12] дав нам підстави для структурування рівнів функціонування моніторингу якості навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, яка ієрархічно пов'язана з освітньою системою як об'єктом управління.

– на державному рівні – як інформаційне забезпечення сталого розвитку національної системи освіти, формування і реалізації державної політики в галузі освіти, забезпечення прогресу за міжнародними індикаторами і програмами обстеження;

– на регіональному рівні – як засіб оцінювання ефективності функціонування територіальних систем освіти і соціально-економічного прогнозування їх розвитку, оптимізації мережі навчальних закладів, контролю за реалізацією державної освітньої політики в галузі забезпечення рівного доступу до якісної освіти і вільного розвитку людини;

– на субрегіональному (муніципальному) рівні – як інструмент вивчення ефективності роботи окремих навчальних закладів і місцевої системи освіти в цілому, діагностики і коригування стратегії їх розвитку за соціальними, педагогічними, економічними показниками, порівняння результатів діяльності суб'єктів освітнього процесу за певними показниками;

– на локальному рівні – як засіб оцінювання навчальним закладом рівня навчальних досягнень і розвитку своїх учнів, інформаційного забезпечення ефективності навчально-виховного процесу, запобігання відхилень у досягненні вимог державного стандарту освіти;

– на індивідуальному рівні – як метод діагностики та самооцінки суб'єктів освітньої діяльності за результатами їхньої діяльності, засіб застереження їх від відхилень у загальноосвітній підготовці, життєвій компетентності, досвіді оволодіння алгоритмічними та евристичними способами діяльності тощо.

Висновки. Для ефективності управління якістю навчання у загальноосвітніх навчальних закладах необхідний докладний моніторинг цього процесу, що реалізується, як вказано раніше, взаємозалежними зворотними етапами: моніторинг якості → внутрішня агенція якості → застосування технології управління якістю.

Список використаних джерел:

1. Гречаник О. Є. Управління виховною діяльністю в загальноосвітньому навчальному закладі / О. Є. Гречаник. - Х.: Вид. група «Основа», 2009. - 192 с.
2. Драч І.І. Управління формуванням професійної компетентності вчителів: монографія /І.І. Драч. - К.: «Дорадо-Друк», 2013. - 456 с.
3. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти. К.: Вид-во «Ленвіт», 2016.-35 с.
4. Якименко Ю. Вдосконалення системи контролю якості освіти у загальноосвітніх навчальних закладах / Ю. Якименко // Рідна школа. - 2004. - № 5-6. - С. 80-85.
5. Закон України «Про загальну середню освіту» - Інформаційно-правовий центр «КСИЛОН» - Харків, 2017. - 59 с.
6. Анненкова І. П. Моніторинг якості освіти у загальноосвітніх навчальних закладах // Освіта України - Додаток 4, том І (20). - 2010. - С. 404-413.
7. Рябова З. В. Моделювання в управлінні якістю освіти в навчальному закладі / З. В. Рябова // Якість освіти (управлінський аспект): зб. - Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2011. - С. 26-38.

8. Одайник С. Ф. Управління навчальним закладом: теоретико - методологічний аспект: колективна монографія /А. М. Зубко, І. Я. Жорова, Ф. Одайник, Л. М. Назаренко та ін. - Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2014 - С. 84-103.
9. Даниленко Л. І. Теоретико-методологічні засади управління інноваційною діяльністю в загальноосвітніх навчальних закладах: автореф. дис. . . . канд. пед. наук: 13.00.01 / Л. І. Даниленко. - К., 2005. - 42 с.
10. Булах І. Є. Створюємо якісний тест: навч. посіб. / І. Є. Булах, М. Р. Мруга. - К.: Майстер-клас, 2006. - 160 с.
11. Вікторов В. Основні критерії та показники якості освіти / В. Вікторов // Освіта України. - 2006. - № 1. - С. 54-59.
12. Луговий В. І. Управління освітою: навч. посіб. / В. І. Луговий. - К.: Вид-во У АДУ, 1997. - 302 с.

УДК 373.2.015.31:[001.102:008]

Л. Л. Коношевський, Ю. В. Стецька, м. Вінниця, Україна
L. L. Konoshevskiy, Yu. V. Stetska, Vinnytsia, Ukraine

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті описано основи формування інформаційної культури дітей старшого дошкільного віку. В структурі інформаційної культури дітей старшого дошкільного віку виділяється мотиваційно-особистісна складова, що створює емоційно-позитивний і особистісно-значущий інтерес до різних джерел інформації. Інформаційну культуру дітей старшого дошкільного віку варто розглядати як цілеспрямований процес взаємодії дорослих і дітей, що носить особистісно орієнтований характер, спрямований на досягнення особистісно-значущих результатів в інформаційній діяльності.

Сучасна дитина з народження оточена насиченим інформаційним середовищем. Вона стає споживачем різноманітної інформації, що поступає з різних джерел, оскільки її сприйнятливість до будь-якої інформації ґрунтується на цікавості та допитливості, непідробному інтересі до всього нового та незвіданого.

Інформаційна культура дітей старшого дошкільного віку проявляється в пізнавальній, інформаційно-освітній, художньо-мистецькій діяльності. У щоденному спілкуванні з дорослими діти набувають громадського досвіду, а контактуючи з однолітками, здобувають нові знання, навчаються розв'язувати нові комунікативні завдання, будувати стосунки з навколишніми людьми за етикетом соціуму, формують реальне уявлення про себе.

Ключові слова: інформація, культура, інформаційна культура, інформаційна культура дітей старшого дошкільного віку, пізнавальна активність, комунікативна активність, креативність, рефлексія.

Summary. The article deals the foundations of formation of informational culture of children of the senior preschool age. In the structure of informational culture of children of the senior preschool age a motivational-personal component is allocated, which creates an emotional and positive and personally significant interest to various sources of information. Information culture of the children of the senior preschool age should be considered as the purposeful process of interaction of adults and children, which is personally oriented character, aimed at achieving personally significant results in information activities.

A modern child is born with a rich informational environment. It becomes a consumer of diverse information coming from different sources, since its susceptibility to any information is based on curiosity and curiosity, a genuine interest in everything new and unknown.

Information culture of children of the senior preschool age is manifested in cognitive, informational and educational, artistic and artistic activities. In daily communication with adults, children acquire social experience, but in contact with peers acquire new knowledge, learn to solve new communicative tasks, build relationships with other people according to the ethics of society, and form a realistic picture of themselves.

Key words: information, culture, information culture, informational culture of children of the senior preschool age, cognitive activity, communicative activity, creativity, reflection.